

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

-

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa yhdessä arvioidaan palvelutarpeet ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet.

Asiakkaan kokonaistilanteen arvioimiseksi ja tarvelähtöisten palveluiden turvaamiseksi on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueen ja kunnan työllisyydenhoidon yhdyspinnalle luodaan sellaiset rakenteet, jotka mahdollistavat tiiviin yhteistyön ja siten asiakkaiden saumattomien palveluiden toteutumisen. Tämä on erityisen tärkeää työhön kuntoutumisen vaiheessa olevilla TYP-asiakkailla.

Pidämme tärkeänä palvelukokonaisuuden tarkastelussa sitä, että siitä puuttuvat kunnan työllistämistä edistävät palvelut, kuten työkokeilut, palkkatuki ja oppisopimuskoulutus. Kunnat voivat myös jatkossa hankkia erikseen työllistymistä edistäviä palveluita. Niillä tulee luonnollisesti olla tähän myös kannusteet.

Sininauhaliitto ja Kuntoutussäätiö ilmaisevat huolensa näiden muiden työllistymistä edistävien palveluiden toteutumisesta. Valmisteilla olevissa uudistuksissa epäselväksi jää, onko kunnilla intressiä ja insentiivejä tuottaa tai hankkia erilaisia työllistymistä ja työkykyä edistäviä palveluita.

Uhkakuvana on, että siirtymävaiheessa tulee ongelmia asiakkaiden palveluiden saannissa ja palveluihin ohjautumisessa. Näitä ongelmia on raportoitu runsaasti eri puolilla Suomea mm. asiakasohjauksessa kuntakokeilujen käynnistyttyä.

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

Lakiluonnoksen 7 §:ää koskevien perustelujen mukaan voimassa oleva TYP-lain 7.1 §:ää ei muutettaisi. Tämä merkitsi sitä, että kunnat nimeäisivät edelleen henkilöt, jotka johtavat monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Perusteluissa jää kuitenkin epäselväksi se, millainen kunnan rooli monialaisessa yhteispalvelussa on vuoden 2023 jälkeen. Olisi tärkeää kirjoittaa perusteluihin, mikä tilanne työvoimapalveluiden osalta on 2024 alkaen. Kuntakokeilujen päättymisen jälkeen työvoimapalvelutehtävät siirtyvät pysyvästi kuntien vastuulle.

Kiinnitämme huomiota myös siihen, että lain muutoksen jälkeen kunnat eivät ole tasavertaisessa asemassa osallistumaan TYP-verkostotyöhön. Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto painottavat myös kuntiin jäävien tehtävien merkitystä työllistämässä ja työllistymisedellytyksien parantamisessa. Kunnat osallistuvat edelleen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, elinvoiman ja työllisyyden vahvistamiseen sekä veloitetyöllistämiseen ja palkkatukityöllistämiseen.

Sininauhaliitto ja Kuntoutussäätiö pitävät erityisen tärkeänä, että myös lakimuutoksen jälkeen varmistetaan kuntien rooli monialaisen yhteispalvelun verkostoyhteistyössä. Kunnat tarjoavat muita kuin lakisääteisiä palveluita, joiden nimenomaisena tavoitteena on työllistymisen edistäminen. Näiden palveluiden yhteensovittaminen tulee turvata myös TYP-asiakkaiden osalta.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Lakiluonnoksen 1 pykälää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lakiuudistuksella ei ole tarkoitus heikentää kuntien mahdollisuutta tarjota muita työllistymistä edistäviä palveluja vapaaehtoisesti TYP-asiakkaille. Lakiluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, miten kuntien vapaaehtoisesti TYP-asiakkaille antamien työllistymistä edistävien palvelujen tarjoaminen käytännössä toteutettaisiin, ja mitkä käytännössä ovat kuntien intressit ja insentiivit tähän.

TYP-asiakasrekisterin käyttöoikeuksia koskevassa 9§: sä esitetään: "Muutettavaan 4 momenttiin lisättäisiin, että KEHA-keskus voisi myös hyvinvointialueen hakemuksesta myöntää käyttöoikeuden TYPPI-rekisteriin henkilölle, joka on hyvinvointialueen palveluksessa ja hoitaa TYP-laissa säädettyjä tehtäviä. Lisäksi kuntaa ja kuntayhtymää tarkennettaisiin siten, että kyseessä olisivat 1.1.2023 alkaen työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain nojalla TYP-laissa säädettyistä tehtävistä vastaava kunta tai kuntayhtymä."

Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto esittävät TYPPI-rekisterin käyttöoikeuksien säilyttämistä myös niillä kunnilla, jotka eivät ole kuntakokeilussa mukana. Mikäli kunnat asetetaan eriarvoiseen asemaan, vaarannetaan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu ja tarvelähtöisten palveluiden saaminen.

Katsomme myös, että on välttämätöntä päivittää lakiehdotus vastaamaan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen järjestämistä vastaavaan siirto kunnilta hyvinvointialueille. Mikäli tätä ei tehdä, jäisi monialaiseen yhteistyöpalveluun ainoastaan työ- ja elinkeinotoimistot ja Kansaneläkelaitos. Tutkimusten mukaan huomattavalla osalla monialaisen yhteistyöpalvelun asiakkaista on ongelmia hyvinvoinnissa, terveydessä ja sosiaalisessa osallisuudessa. He tarvitsevat siten työllistyäkseen myös sosiaali- ja terveystyöpalveluita.

Lakimuutoksella vaikutetaan kuntien mahdollisuuksiin estää tai vähentää ns. sakkomaksuja, ja siten myös kuntien intresseihin ja insentiveihin tuottaa itse tai hankkia vapaaehtoisesti erilaisia työllistymistä edistäviä palveluita. Monella kunnalla on tällä hetkellä kumppanuus-/yhteistyösopimuksia ja hankintasopimuksia yksityisten palvelutuottajien kanssa näistä työllistymistä edistävästä ja ihmisten työkykyä parantavista palveluista.

Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto haluavat lausunnossaan painottaa, että monialaisen yhteispalvelua koskevan lain valmistelussa huomioidaan muiden työllistymistä edistävien palveluiden toteutuminen. Kuntia tulee tukea tarjoamaan ja hankkimaan erilaisia ihmisten työkykyä ja työllistymistä edistäviä palveluita. Tämän tulee näkyä selkeästi myös ns. sakkomaksujen määräytymisperusteissa sekä hyvinvointialueen ja kunnan välisen yhteistoiminnan järjestämisessä kokonaisuudessaan.

Korostamme myös, että kuntien rooli monialaisen yhteispalvelun verkostoyhteistyössä tulee varmistaa, samoin TYPPI-rekisterin käyttöoikeudet myös niille kunnille, jotka eivät osallistu kuntakokeiluihin.

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 7)

Palveluiden järjestäminen asiakkaan näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla edellyttää tiivistä yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Siksi on perusteltua, että kustannusten korvaaminen varmistetaan lainsäädännöllä sekä kunnille että hyvinvointialueille.

Pidämme tärkeänä, että kunta voi hakea jatkossakin kotoutumislain 50§:n mukaan laskennallista korvausta alkukartoituksen järjestämisestä muulle kuin työttömänä työnhakijana olevalle henkilölle, myös muulla perusteella maahan muuttaneen alkukartoituksen järjestämisestä.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

Ehdotetun uuden 1 momentin mukaan hyvinvointialue voisi perustaa lapsille ja nuorille tarkoitetun perheryhmäkodin tai muun asuinyksikön. Hyvinvointialue sopisi jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa perheryhmäkodin tai muun asuinyksikön perustamisesta. Kunta ja ELY-keskus kuitenkin sopivat kuntaan osoittamisesta, jolloin lapsesta tai nuoresta tulee kyseisen kunnan kuntalainen.

Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto tuovat esiin huolensa siitä, kykenevätkö kunnat huolehtimaan niille kuuluvista lapsen tai nuoren kotoutumisen edistämisen tehtävistä ja palveluiden järjestämisestä (kuten koulutus-, vapaa-ajan ja liikunta- ja kulttuuripalvelut) tilanteissa, joissa lapsi tai nuori on asutettu omasta kotikunnastaan etäällä olevan hyvinvointialueen perheryhmäkotiin tai muuhun asumisyksikköön.

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

Haluamme tuoda lausunnossamme esille monien samanaikaisesti valmisteilla olevien uudistusten vaikutukset kotoutumistoimenpiteiden jatkuvuuteen. Eduskunnassa on käsitelty valtioneuvoston selontekoa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Siinä esitetään kotoutumisen kokonaisvastuun siirtämistä kuntiin.

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä ei kuitenkaan eritellä ko. selonteon ehdotuksia ja vaikutuksia yksityiskohtaisesti. On tärkeää huomioida käsillä olevan lakiuudistuksen valmistelun yhteydessä selonteko kokonaisuudessaan ja täydentää lakiesitystä tarpeen mukaan selonteon käsittelyn yhteydessä esiin tulevilla näkökohdilla.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

Kuitunen Soile
Kuntoutussäätiö - Kyseessä on Kuntoutussäätiön ja Sininauhaliiton yhteinen
lausunto